

'Gewelddadig, levensgevaarlijk en niet goed snik'

In het Nederlands Fotomuseum Rotterdam is de multimediale tentoonstelling 'ANGRY, Jong en radicaal' te zien. „Wij willen de radicaal een gezicht geven en een appèl doen op het gezond verstand.”

Hinke Hamer

Bij de vraag of hij radicaal was, had Abe Sahetapy nooit stilgestaan. Sahetapy is één van de Molukkers die in 1975 bij het Drentse Wijster een trein kaapten. Hij werd daarvoor tot veertien jaar cel veroordeeld en zat negen en een half jaar vast. Pas in het gevang kwam hij het woord 'radicaal' voor het eerst tegen.

Wijnand Duyvendak – oud-politicus en nu 'klimaatoptimist' – weet evenmin of hij, toen hij begin jaren tachtig actief was in de Amsterdamse kraakbeweging, het woord zo letterlijk gebruikte. Maar zich radicaal voelen, dat deed hij zeker. Er was, zegt hij, „een enorm gevoel van grote afstand tussen wat wij zagen als 'de gevestigde maatschappij' en onszelf.”

Dierenactivist Geoffrey Deckers vindt zichzelf principieel. Wie die betekenis hanteert, mag zeggen dat hij radicaal is. Maar radicaal als begrip, zegt hij, is verwaterd. Inmiddels staat het voor „gewelddadig, levensgevaarlijk en niet goed snik” – en dat is hij dus niet.

In indringende videoportretten geven de drie hun visie op radicalisme. De video-interviews maken deel uit van de tentoonstelling 'ANGRY' in het Nederlands Fotomuseum in Rotterdam.

Ondertitel van de tentoonstelling was aanvankelijk 'de verbeelding van de radicaal', later werd die teruggebracht tot 'jong en radicaal'. Eenendertig – min één – kunstenaars reflecteren op hedendaags radicalisme.

Min één, want kunstenaar Jonas Staal trok zich op de valreep terug. Hij meent dat de makers het woord 'radicaal' te grabbel gooien. Een tentoonstelling die *angry* op een affiche verbeeldt door „een boos meisje met okselhaar” en die bij voorbaat concludeert: 'de radicaal is niemand

minder dan wijzelf' – daaraan wil hij zijn werk niet uitleenen.

Bas Vroege, directeur van Paradox – het bureau dat de tentoonstelling samenstelde – was niet blij met Staals keuze. Maar toch: „Jonas handelt precies in de lijn van hoe radicalen opereren. Het kan een onderdeel geweest zijn van zijn strategie. Misschien heeft hij op radicale wijze het functioneren van de kunstwereld aan de kaak willen stellen, of het willen testen.”

Of het niet gewoon een een-tweetje was tussen Paradox en Staal, vroeg iemand zich af op een weblog. Vroege ontkent het hardgrondig. „Maar ik moet zeggen, het zou geniaal zijn geweest.”

Vroege bestrijdt dat Staal wel een punt heeft als hij zegt dat de tentoonstelling weinig meer van doen heeft met radicalisme.

„Neem die videobeelden van radicalen en ex-radicalen. Het zijn heftige boodschappen waarvoor deze mensen staan, vergis je niet. Maar het is en blijft een tentoonstelling, een ingepakte vorm, met de beperkingen en conventies die daarbij horen. Een museum is een gebouw met een dak, we versturen uitnodigingen voor de opening, het zijn mensen die beslissen wat wel en niet gezien mag worden. En ja, we kunnen de bietenbrug opgaan met zo'n groot thema. Wij willen enkel het protest en verzet laten zien zoals dat bestaat in onze samenleving en dat doen we vanuit drie posities: vanuit de jongeren zelf, vanuit de media en zoals verbeeld door kunstenaars.”

'ANGRY' is opgezet als een miniatuurstadje. Donkergrijze muren, haaks op elkaar gebouwd in een benauwend vacuüm. In de 'huizen' hangt werk van fotografen als Rineke Dijkstra, Mirko Martin en Jules Spinatsch. Soms verbeelden zij

radicalisme vanuit zichzelf, soms observeren zij enkel of identificeren zij zich duidelijk met de afgebeelde. Een enkeling zet zich met zijn werk af.

In het midden van de 'stad' is een hangplek ingericht, waarin uit de context gehaalde quotes worden geprojecteerd als 'Het overtreden van de wet is niet per se een drama' en 'Voor veel terroristen gaat het om een gewone baan met een salaris'.

Naast Sahetapy, Duyvendak en Deckers, doen op videoschermen nog eens negen (ex)-radicalen hun verhaal.

Op een tijdlijn zijn radicale daden tussen 1960 en vandaag uitgelicht. Van Provo (1965-1967) en de Maagdenhuisbezetting (1969) tot de strandrellen in Hoek van Holland, waarbij in augustus 2009 een jongen door een in het nauw gedreven agent werd doodgeschoten.

Opvallend genoeg maakt de tijdlijn aanvankelijk grote sprongen, daarna volgen de incidenten elkaar steeds sneller op. Zeker na 2001 gaat het in een rap tempo. Het wekt de suggestie dat radicalisme tegenwoordig vaker voorkomt.

Vroege aarzelt. „Dat hebben we niet opzettelijk willen neerzetten, maar ik denk wel dat het zo is. Na 9/11 staan de verhoudingen op

scherp en is er een omslag in het denken ontstaan. Zwart-witdenken voert de boventoon en ben je niet voor, dan ben je tegen."

Een weg terug is er niet, dat staat voor Vroege vast. „Sinds 11 september is radicalisme bijna gelijkgeschakeld aan het begrip terrorisme." Deels ten onrechte, denkt hij. „Radicalisme kan ook scheppend zijn, het kan beweging brengen."

De tentoonstelling is, ondanks het afbrokkelende imago van radicalisme, geen pleidooi voor het dempen van de mening, benadrukt Vroege. „Wij willen de radicaal een gezicht geven en een appèl doen op het gezond verstand. Er ligt een enorme uitdaging voor ons allemaal om, in deze mediagestuurde maatschappij, toch zelf te blijven nadenken."

ANGRY

De tentoonstelling 'ANGRY, Jong en radicaal', is tot en met 13 juni te zien in het Nederlands Fotomuseum in Rotterdam. Op de website www.a-n-g-r-y.nl staat een programma van lezingen, debatten, films en andere activiteiten.

Op www.paradox.nl is de brief te lezen die kunstenaar Jonas Staal stuurde aan de organisatoren van ANGRY, met de reactie van directeur Bas Vroege.

Hedendaags radicalisme, zoals verbeeld door twee deelnemende kunstenaars. Links: Daya Cahen met een beeld uit 'Nashi' ('De onzen'), een Russische jongerenbeweging die is opgezet door Vladimir Poetin (2009). Rechts: Eva Leitolf, 'Ehemaliges Betonwerk' (Rathenow, 2006).